

Värnamo kommun

Rektorn vid Finnvedens gymnasium 4

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn i Finnvedens gymnasium 4
i Värnamo kommun

Tillsyn i Finnvedens gymnasium 4

Skolinspektionen genomför tillsyn i Värnamo kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Finnvedens gymnasium 4 besöktes av Skolinspektionen mellan den 24 september och den 7 oktober 2014.

Fakta om skolenheten

Finnvedens gymnasium ligger i centrala delen av Värnamo och anordnar utbildning inom gymnasie- och gymnasiesärskola. Inom Finnvedens gymnasium ryms fyra skolenheter med var sin rektor som vardera ansvarar för ett antal program. Skolenheten Finnveden gymnasium 4, som skolan kallar för Tekniksektorn, erbjuder utbildning inom de nationella programmen el- och energi, fordons- och transport, naturvetenskap och teknik. Sammanlagt är det 404 elever vid skolenheten. Skolenheten leds av en rektor och lärare är organiserade i programarbetslag. Lärarna är även organiserade i ämnesarbetslag där lärare från alla skolenheter i gymnasieskolan ingår.

Inom el- och energiprogrammet erbjuds inriktningarna automation och elteknik. Inom fordons- och transportprogrammet erbjuds inriktningarna lastbil och mobila maskiner, personbil samt transport. Naturvetenskapsprogrammet erbjuder med inriktningarna naturvetenskap och naturvetenskap och samhälle. Teknikprogrammet erbjuder med inriktningarna design och produktutveckling samt informations- och medieteknik.

Av Skolverkets statistik för år 2013 framgår att genomsnittligt betygspoäng för skolenheten är 14,8. Kvinnor som grupp har högre genomsnittligt betygspoäng jämfört med män som grupp (17,1 jämfört med 13,8). Det skiljer inte särskilt mycket mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund. 94 procent av skolenhetens elever når behörighet till högskolestudier och här finns samma mönster att kvinnor klarar sig bättre än män, medan bakgrund inte är avgörande. 58 procent av eleverna har utökat program och det är en hög andel elever som har utökat program på el- och energiprogrammet. Andelen elever som når godkänt betyg i samtliga ämnen skiljer sig mellan programmen. På naturvetenskapligt program är det 92 procent av eleverna som når godkänt betyg i samtliga ämnen, på teknikprogrammet är det 81 procent, på byggprogrammet och på elprogrammet är det 71 procent och på fordonsprogrammet är det 33 procent. Kurser med lägst måluppfyllelse inom skolenheten är Naturkunskap A och Samhällskunskap A.

En genomgång av resultaten mellan år 2010–2013 visar att den genomsnittliga betygspoängen för elprogrammet har minskat från att år 2010 vara 14,0 till att

år 2013 vara 12,8 poäng. Det har även minskat inom fordonsprogrammet från att år 2010 vara 12,1 till att år 2013 vara 11,2 poäng, vilket också är lägre jämfört med rikets snitt för genomsnittligt betygspoäng för fordonsprogrammet. På naturvetenskapsprogrammet finns en viss variation mellan olika år i genomsnittligt betygspoäng. År 2013 är det 16,2 poäng, vilket är något högre än rikets snitt för det programmet. Inom teknikprogrammet hade skolan en dipp i sina resultat år 2011 med 12,5 i genomsnittligt betygspoäng. Sedan dess har resultaten gått uppåt och år 2013 är poängen 14,3, vilket är något högre än snittet i riket på teknikprogrammet. Andel elever med högskolebehörighet varierar mellan åren och det gör även andel elever med slutbetyg. Genomgången av slutbetyg per ämne från åren 2010-2013 visar att det på skolenhetens program är olika ämnen som eleverna har svårt att få godkända betyg i, men att Religionskunskap A, Samhällskunskap A och Naturkunskap A oftare förekommer än andra kurser. Inom fordonsprogrammet är det vanligt att eleverna inte får godkänt betyg i projektarbetet och på naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet är det i de högre matematikkurserna som elever inte når godkända betyg.

Helhetsbedömning

År 2007 genomförde Skolverket utbildningsinspektion av Finnvedens gymnasium. Rapporten visade på brister på flera områden som är centrala för såväl skolutveckling som för elevernas möjlighet att nå målen. Skolinspektionens tillsyn år 2014 visar på liknande brister, där förhållandena på Finnvedens gymnasium Tekniksektorn idag mycket är desamma, medan författningarnas krav har skärpts inom exempelvis arbetet med särskilt stöd. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på det bristfälliga arbetet med särskilt stöd då inte utredningar av elevers behov av särskilt stöd genomförs på det sätt som lagen föreskriver, varför heller inte adekvata särskilda stödinsatser kan garanteras.

Tekniksektorn på Finnvedens gymnasium har en hög måluppfyllelse inom studieförberedande program, men en nedåtgående trend avseende måluppfyllelsen inom yrkesförberedande program. Detta är något som skolenheten och rektorn behöver fokusera på i sin organisering, planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Vid skolenheten saknas gemensamma strukturer för arbetet då det finns en tradition av stort friutrymme för den enskilde läraren. Detta friutrymme är så pass stort att enskilda lärare inte följer läroplanens föreskrifter om hur de ska arbeta med exempelvis elevinflytande och utvecklingssamtal. Rektorn arbetar mer utifrån att lösa de situationer som uppkommer än utifrån att skapa ett förebyggande arbete. Bristen på systematik medför att arbetet med att motverka kränkande behandling inte är målinriktat och att kvalitetsarbetet inte är systematiskt inriktat mot att identifiera utvecklingsbehov.

Trots att det vid skolenheten finns engagerad personal som genomför undervisning av mycket god kvalitet, präglas skolenheten mer av en outtalad ordning att det är eleverna som ska anpassa sig till undervisningen och att särskilt stöd är ett erbjudande för eleverna att tacka ja eller nej till. Detta leder till att det trots mycket gott arbete ändå vid skolenheten finns elever som inte får sitt behov av stöd eller särskilt stöd tillgodosett. Många lärare planerar sin undervisning utifrån ett tänkt genomsnitt i gruppen i stället för att individualisera den. Lärarna behöver därför framför allt utveckla undervisningen så att de inom ramen för den ger extra anpassningar för både elever i behov av stöd samtidigt som de utmanar elever som behöver det.

Vid skolenheten saknas en struktur för hur elevernas röst ska komma fram, till exempel genom fungerande forum för samråd med eleverna, enhetliga utvärderingar av undervisningen samt kontinuerliga utvecklingssamtal med samtliga elever. I och med att dessa system inte fungerar blir det enbart de elever som tar för sig som ges möjlighet att göra sin röst hörd.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Värnamo kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 16 februari 2015** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Rektorn och lärarna ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har.
- Lärarna ska samverka i arbetet med att nå utbildningens mål.
- Lärarna ska utgå från elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Stöd i form av extra anpassningar ska ges i enlighet med författningarnas krav.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnå ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering***Klargörande av målen för utbildningen***

Av skollagen framgår att eleverna ska informeras om huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas. En förutsättning för elevernas möjligheter att utöva inflytande över utbildningen och ta ansvar för sina studieresultat är, enligt läroplanen, att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer.

På Tekniksektorn beskriver eleverna på yrkesförberedande program att lärarna i karaktärsämnen förklarar kursernas mål och innehåll för dem på ett förståeligt sätt, men att det inte sker på motsvarande sätt i gymnasiegemensamma ämnen. Eleverna på högskoleförberedande program beskriver att det finns flera lärare som har förväntningar att eleverna själva ska ta till sig ämnesplanernas innehåll och därför inte tar upp dem alls, samt att det finns lärare som enbart läser upp dem för eleverna utan att klargöra innebörden. I intervjuerna med lärarna bekräftas elevernas bilder. Rektorn vet via de enkätuppföljningar som årligen genomförs att det finns en stor variation bland lärarna kring hur de presenterar målen för eleverna och beskriver att problemet är att det finns lärare som lägger sig på en för hög abstraktionsnivå och mer pliktskyldigast visar målen för eleverna. Rektorn har dock ingen tydlig bild av vilka lärare det är som inte genomför detta uppdrag, utan menar att hon har litat på att lärarna gör sitt jobb och följer läroplanen.

Tillsynen visar att kvaliteten på hur lärarna klargör målen för eleverna är skiftande och att det finns lärare som inte alls gör detta. Detta försvårar avsevärt möjligheterna för eleverna att kunna utöva inflytande samt ta det ansvar för sina studieresultat som utbildningen ska sträva mot.

Samverkan mellan ämnen för att skapa helheter för eleverna

Av läroplanen framgår att läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier och för skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven.

I Tekniksektorn har intervjuade elever inom yrkesförberedande program erfarenheter av att lärarna samverkar mellan de gymnasiegemensamma ämnena och karaktärsämnena. Även om lärarna inte har använt termen examensmål så känner eleverna igen att lärarna formar undervisningen utifrån dessa och att det ofta i all undervisning, oavsett ämne, relateras till yrken utbildningen kan leda till. Intervjuade elever inom högskoleförberedande program upplever däremot att undervisningen sker i varje ämne för sig i sådan utsträckning att ele-

verna upplever att lärare i gymnasiegemensamma ämnen inte ens vet vilket program de går. Eleverna ger också exempel att områden som källkritik kommit upp i olika kurser på samma sätt inom loppet av några veckor och att lärarna uppenbarligen inte haft någon kommunikation sinsemellan om sin undervisning. Enligt intervjuade lärare är den samverkan mellan olika kurser som sker helt beroende av att lärarna själva vill samverka. Det är ingenting som rektorn styr eller som samordnas på ett sätt som överlever personalbyten. Dessutom tar lärarna upp att samverkan försvåras av att det inte är alla program som har fungerande programarbetslag. Särskilt inom yrkesprogrammen saknas samverkan med undervisande lärare i en del av de ämnen där eleverna har som lägst måluppfyllelse. Enligt lärarna beror detta på att skolledningen inte styr vilka lärare som ska ingå i vilka programarbetslag. Rektorn är medveten om att samverkan mellan ämnena behöver utvecklas inom samtliga program.

Tillsynen visar alltså att det är alltför individberoende om samverkan mellan ämnen sker och att det inte sker på ett strukturerat sätt utifrån att eleverna ska nå utbildningens mål. Detta leder till att eleverna inte får ett sammanhang i sina studier och att deras utveckling mot att nå målen inte gynnas på ett optimalt sätt.

Att utgå från varje elevs behov och ge extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till elevers olika behov och att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare framgår att eleven skyndsamt ska ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av läroplanen framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram ska ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen och varje elev på ett nationellt högskoleförberedande program ska ges möjlighet att uppnå kraven för en högskoleförberedande examen.

Vid Tekniksektorn beskriver intervjuade elever att de har några lärare som på ett bra sätt planerar undervisningen utifrån deras behov och intressen och förändrar undervisningen när läraren märker att eleverna inte uppfattar den som meningsfull. Eleverna ger dock även exempel att de har flera lärare som inte gör detta, utan fortsätter med sitt upplägg trots att elevernas intresse inte är fångat. Eleverna berättar att vissa lärares enda motivationshöjande insats är att skicka hem ett brev till deras föräldrar där det framgår att de riskerar att få F i betyg. Enligt eleverna kan de inte se att lärarna gör extra anpassningar inom

ramen för den ordinarie undervisningen när de behöver stöd, men att det där-
emot finns lärare som gör sig tillgängliga utanför schemalagd tid, även på
kvällstid, för elevernas frågor eller för extra undervisning. Intervjuade lärare
bekräftar bilden av att de anpassningar av stöd som de ger främst består i att ge
extra lektioner, att förlänga tiden vid prov, eller kunna erbjuda inläst lärome-
del. Lärarna beskriver att de sällan erbjuder olika uppgifter till eleverna utifrån
deras behov och intressen eller uppgifter som ger möjligheter för eleverna att
utvecklas på olika nivåer. Intervjun med elevhälsans personal visar också att
det är olika i vilken utsträckning lärarna är beredda att genomföra anpassning-
ar för elever som behöver stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen.
De menar att information om nödvändiga anpassningar som de ibland förmed-
lar till lärare avseende specifika elever långt ifrån alltid tas emot av de undervi-
sande lärarna. Rektorn anser att lärarna generellt sett är duktiga, men att hon
inte exakt vet hur lärarna arbetar för att fånga upp sina elevers skilda behov
och förutsättningar eller om lärarna gör extra anpassningar för elever i behov
av stöd.

Tillsynen visar att undervisningen oftast inte planeras och genomförs på ett sätt
där läraren tar hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar samt att
lärarna heller inte i någon högre utsträckning genomför anpassningar inom
ramen för den ordinarie undervisningen för elever som behöver stöd. Att detta
inte är det vanliga förfarandet för lärarna kan utgöra en förklaring till att elever
inte uppnår kraven för yrkesexamen respektive högskoleförberedande examen.

Ledning och stimulans för elever som lätt når kunskapskraven

Av skollagen framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska
uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsut-
veckling. Enligt läroplanen ska läraren organisera och genomföra arbetet så att
eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att
använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull
och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Vid Tekniksektorn framgår det av intervjuerna med eleverna att det finns lä-
rare som individualiserar undervisningen på ett bra sätt med stimulerande och
utmanande uppgifter som ger dem möjlighet att utvecklas på olika nivåer. Ele-
verna beskriver att det också finns lärare som alltid låter eleverna arbeta med
samma uppgifter oavsett om de behöver stöd eller behöver stimuleras att
komma längre i sin kunskapsutveckling. Eleverna ger exempel på att de suttit
overksamma hela lektioner när de varit klar med den uppgift som de övriga
arbetat med. Elever uppfattar att de mer ges utmaningar inom det arbetsplats-
förlagda lärandet än inom den ordinarie undervisningen. Intervjuade lärare
bekräftar att de kan ha svårt att ge elever som behöver utmaningar det i själva
undervisningen, eftersom de har mer fokus på elever i behov av stöd. Däremot

menar lärarna att de utifrån sin kännedom om elevers behov kan se till att högpresterande elever får mer avancerade placeringar när de ska göra det arbetsplatsförlagda lärandet. Någon lärare beskriver att de ger högpresterande elever arbetsuppgifter för att hålla dem sysselsatta, men inte för att eleven ska ges möjlighet att utvecklas vidare och kunna nå ett högre betyg. Rektorn har förtroende för sina lärare, men medger att hon saknar kännedom om hur lärarna arbetar med att ge elever som behöver det utmaningar.

Tillsynen visar att det vid skolenheten finns lärare som inte organiserar och genomför arbetet så att eleverna kan stimuleras och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Därmed riskerar eleverna att inte uppfatta kunskapen som meningsfull, eller att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Skolinspektionens bedömning

Ovanstående visar att utbildningen vid Tekniksektorn inte i tillräcklig utsträckning är systematiskt inriktad på målen i läroplanen. Huvudmannen och rektorn måste därför säkerställa att samtliga lärare klargör målen för eleverna och dessutom gör detta på ett sätt som innebär att de ges förutsättningar att ta till sig dem. Huvudmannen och rektorn behöver vidare säkerställa att lärarna inom ramen för den ordinarie undervisningen gör extra anpassningar för elever i behov av stöd samt utgår från alla elevers behov och förutsättningar där elever som lätt når kunskapskraven stimuleras att utvecklas vidare. Vidare måste samverkan komma till stånd för skolans arbete med kunskapsområden där flera ämnen ska bidra och samordnas så att eleverna får ett sammanhang i sina studier så att de utgör en helhet för eleven.

Författning

1 kap 4 och 14 §§ skollagen

3 kap 3, 5a §§ skollagen

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.6 Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Utbildningen ska utveckla elevernas möjlighet att utveckla förmåga att göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter.

- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.
- Vid skolenheten ska det finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas.

Motivering

Värdegrundsarbete

Av skollagen framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Läraren ska med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan demokratiska värden, rättigheter och faktiska händelser, samt öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa.

Vid Tekniksektorn upplever inte intervjuade elever att de diskuterar mänskliga rättigheter, jämställdhet eller etiska frågor i undervisningen förutom i vissa ämnen som religionskunskap, samhällskunskap och biologi. I de yrkesrelaterade och mer tekniskt inriktade ämnena upplever de ett fokus på fakta som källsortering. Eleverna har dock inte erfarenheter av att de i sammanhanget diskuterar om all teknik är bra eller hur tekniska uppfinningar påverkar livsvillkor för människor trots att detta ingår som examensmål för teknikprogrammet. Denna uppfattning styrks av Skolinspektionens enkät till elever som genomfördes våren 2014. I intervjuerna med lärarna beskriver olika lärare hur de arbetar med dessa frågor och här bekräftar elevernas bild av att det inte sker inom de tekniska ämnena. Lärarna berättar att skolan tidigare hade samlat denna typ av uppgifter i något som skolan kallade för Livskunskap och som också var schemalagt. När detta för några år sedan upphörde var det meningen att alla lärare skulle ta upp det inom ramen för sin ordinarie undervisning, men att så inte blivit fallet. Rektorn är medveten om att det inom tekniksektorn lätt blir mer fokus på hårda fakta och att det de senaste åren blivit mindre fokus på att ta upp värderingsfrågor.

Tillsynen visar att alla lärare inte inom ramen för sin undervisning diskuterar konflikter som kan uppstå mellan demokratiska värden, rättigheter och faktiska händelser och därmed inte aktivt och medvetet påverkar och stimulerar eleverna att omfatta dessa värden.

Inflytande över undervisningen

Av skollagen framgår att elever ska ges inflytande över utbildningen och att de ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Enligt läroplanen är det inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden. Undervisningen ska dessutom bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sitt lärande och uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det. Rektorn har ett särskilt ansvar att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Vid Tekniksektorn beskriver intervjuade elever att det finns lärare vid skolan som aldrig frågar dem om hur de vill arbeta, eller möjligtvis enbart lägger fram en färdig planering för eventuella synpunkter. En del elever uttrycker att de inte vill ha något inflytande eftersom läraren vet bäst, andra säger att det inte går att utöva inflytande i ämnen som matematik och fysik eftersom upplägget där är så förutbestämt. Eleverna beskriver dock några lärare som lyssnar på dem och förändrar arbetssätt som inte fungerar, samt någon lärare som planerar kursen utifrån kursplanen tillsammans med dem. De anser att dessa lärares undervisning i högre grad känns meningsfull. Att eleverna inte upplever att alla lärare ger dem ett reellt inflytande över undervisningen framgår även av Skolinspektionens enkät till elever som genomfördes våren 2014. Lärarintervjuerna bekräftar elevernas bild, då en del lärare uppger att eleverna inte kan påverka innehållet eftersom detta är givet i kursplanens centrala innehåll, medan andra lärare pekar på att eleverna inte vill ha något inflytande och att de därför inte ägnar det någon lektionstid. Några lärare beskriver hur de tillsammans med eleverna planerar undervisningen och att det för dem är självklart att göra så. Rektorn betonar att det finns en alltför stor variation i hur lärarna arbetar och att det beror på hur mycket intresse för att utöva ett inflytande som eleverna visar. Rektorn menar vidare att hon tänkt införa utvärderingar av undervisningen som är enhetliga för alla lärare och där hon kan ta del av resultatet som ett sätt att komma åt detta, men att det ännu inte har skett.

Då det vid skolenheten finns en uppfattning hos lärare att eleverna inte vill utöva inflytande saknas en grundläggande förutsättning i utbildningen, nämligen den att lärarna ska ha som utgångspunkt att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sitt lärande. Att detta grundantagande saknas leder till att det finns lärare som inte tillsammans med eleverna planerar och utvärderar undervisningen och att eleverna därigenom inte ges ett reellt inflytande över undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer.

Forum för samråd med eleverna

Av skollagen framgår att rektorn ansvarar för att det vid varje skolenhet finns ett eller flera forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna. Rektorn ansvarar också för att eleverna ges information och tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Vidare framgår att eleverna fortlöpande ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och att elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor även i övrigt ska stödjas och underlättas. Enligt läroplanen är skolans mål att varje elev utifrån kunskap om demokratins principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv.

Vid Tekniksektorn berättar intervjuade elever att det är olika beroende på vilket program de går om de har något forum där klassen och mentorn träffas för att diskutera frågor som är av betydelse för eleverna. Några har sådana träffar, medan andra inte har det. För hela gymnasieskolan finns ett gemensamt elevråd där dock enbart elever från ett program är representerade och där eleverna är osäkra på hur ofta de egentligen träffas. Eleverna berättar att även finns flera andra övergripande råd vid skolan, men att deras bild är att inga av dessa råd fyller någon funktion och driver några för eleverna viktiga frågor. Istället är ordningen på skolan sådan att elever antingen uppsöker rektorn eller ber sina föräldrar kontakta denne när de vill ändra på något. Eleverna upplever dock att denna ordning leder till godtycklighet och ger också exempel när en fråga kanske löses för den enskilde elev som påtalat ett problem, men att det inte avhjälpes för alla drabbade elever. Intervjuade lärare anser heller inte att råden fungerar särskilt väl och upplever också att det inte är bra att vissa lärare har mentorstid. Rektorn anser att råden som finns på skolan inte fungerar som de är tänkta men att det ändå inte gjorts några insatser för att stödja och underlätta dessa.

Tillsynen visar alltså att rektorn inte tar ansvar för att det finns fungerande forum för samråd med eleverna.

Skolinspektionens bedömning

Ovanstående visar att det finns brister i hur Tekniksektorn arbetar för att hos eleverna förankra de grundläggande demokratiska värderingarna och ge eleverna möjlighet att utföra det i praktisk handling. Därför måste huvudmannen och rektorn säkerställa att samtliga lärare i sin undervisning ger eleverna möjligheten att utveckla sin förmåga att göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar. Huvudmannen och rektorn behöver vidare säkerställa att samtliga lärare genomför sin undervisning på ett sätt att eleverna ges ett reellt inflytande

på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt att det finns fungerande forum för samråd med eleverna vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas.

Författning

1 kap 10 § skollagen

4 kap 9 och 13 §§ skollagen

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Ordningsregler ska finnas som har utarbetats under medverkan av eleverna.
- Vid skolenheten ska det genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling ska anmäla detta till rektorn.
- Signaler om kränkande behandling ska anmälas till huvudmannen.
- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling som ska ange de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling långsiktigt och det aktuella året.

Motivering

Ordningsregler

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Ordningsregler, som rektorn beslutar om, ska finnas för varje skolenhet och de ska utarbetas under medverkan av eleverna. Av läroplanen framgår att läraren dessutom tillsammans med eleverna ska diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.

Av Finnvedens gymnasiums webbplats, som är gemensam för alla skolenheterna, framgår att det finns gemensamma, av skolan kallade Spelregler, som beskriver skolans hantering av affischering, mobiltelefoner, fusk, skadegörelse

och stöld. Vidare beskrivs förbud mot alkohol, rökning och andra droger. Av skolenhetens dokumentation framgår att det är dessa som även är skolenhetens ordningsregler samt att mentorerna utöver dessa upprättar ordningsregler i sina respektive klasser. Vid Tekniksektorn känner inte intervjuade elever till att de varit med och tagit fram de skolövergripande ordningsreglerna, men att de tillsammans med sina lärare utformar regler inom sina respektive klasser. Intervjuade lärare beskriver att reglerna som gäller för hela Finnvedens gymnasium enbart är framtagna av personal och skolledning, men att eleverna har inflytande över de regler som gäller i respektive klass. Lärarna upplever inte att detta system fungerar så bra, eftersom det leder till att alla lärare gör olika, något som också framgår av Skolinspektionens enkät till lärare som genomfördes våren 2014. Rektorn bekräftar att spelreglerna inte tagits fram under medverkan av eleverna.

Tillsynen visar att ordningsreglerna inte utarbetas under medverkan av eleverna. Den omständigheten att läraren i enlighet med läroplanens krav tillsammans med eleverna diskuterar regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen fråntar inte skolan ansvaret att uppfylla kravet på elevers medverkan vid utarbetandet av de ordningsregler som rektorn beslutar om.

Målinriktat arbete för att förhindra och förebygga kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen eller personalen inte får utsätta en elev för kränkande behandling. Vidare ska huvudmannen se till att det inom varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Som ett led i detta ska åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling genomföras och en plan med en översikt de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever ska upprättas årligen. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året samt en redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts året innan. Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen, aktivt främja likabehandling av individer och grupper samt uppmärksamma och vidta nödvändiga åtgärder för att motverka, förebygga och förhindra alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Eleverna vid Tekniksektorn som intervjuats upplever att det generellt sett är mycket bra stämning på skolan mellan elever och mellan lärare och elever. Detta framgår även av elevenkäterna som Skolinspektionen genomförde våren 2014 där en hög andel elever uppger att de känner sig trygga i skolan. Det framgår däremot också av enkäten att det trots detta finns elever som uppger att de är rädd för viss personal. Intervjuade elever berättar också om tillfällen

där elever kan ha upplevt sig utsatt för kränkande behandling av personal. Intervjuade lärare uppger att diskussioner om hur de ska agera i situationer när de får kännedom om att någon kollega ska ha uppträtt kränkande inte förs vid skolenheten. De menar att det berör känsliga frågor som de inte gärna tar upp för diskussion utan att de i stället förväntar sig att rektorn ska hantera de incidenter som emellanåt uppstår. Intervjuad elevhälsopersonal bekräftar lärarnas syn på att detta är en känslig fråga. Rektorn beskriver att det händer att elever kommer till henne när de upplever att lärare behandlat dem orättvist eller med ett dåligt bemötande och att hon då pratar med berörd lärare. Rektorn medger dock att de inte fört samtal i hela lärargruppen om vad som ska präglade bemötande och om vilken elevsyn hon förväntar sig att de ska ha.

De intervjuade eleverna beskriver att skolan vidtar åtgärder för att förhindra kränkande behandling på förekommen anledning. De har däremot inte varit med om några förebyggande insatser, även om de kan se att det skulle finnas behov av sådana. Eleverna känner inte till att det finns en plan mot kränkande behandling eller att de varit med i någon kartläggning inför ett framtagande av en sådan. Eleverna beskriver att det emellanåt är stökigt under lektionerna och att det finns klasser där det råder en rå jargong med mycket ironi både mot elever och lärare. Eleverna beskriver att lärarna hanterar dessa situationer väldigt olika och att de uppskattar de lärare som från start tar en diskussion om att sådant bemötande inte är tillåtet. De beskriver dock att de har många lärare som varken ingriper eller bemöter sådan jargong. Intervjuade lärare tar också upp att det skiljer mellan lärare vilka strategier de har för att skapa god studiemiljö. De menar att en del lärare kan stötta varandra i detta arbete, men att det inte sker i formella sammanhang, initierat av rektorn. Lärarna är medvetna om att detta innebär att det säkerligen finns lärare på skolan som inte har någon att hämta stöd ifrån, utan som står ensamma med eventuella problem i sitt klassrum. De beskriver vidare att de varje år inom ramen för kvalitetsarbetet justerar planen mot kränkande behandling inom sina respektive programarbetslag. Lärarna minns dock inte om de områden som de identifierat i sitt programarbetslags kartläggning kom med i skolenhetens plan mot kränkande behandling eller inte. Enligt elevhälsans personal är de inte som grupp involverade i något arbete med att förebygga eller förhindra kränkande behandling av elever. Rektorn beskriver att skolan gör insatser både för enskilda elever och för hela klasser när behov uppstår. Det förebyggande arbete som rektorn beskriver handlar om att stävja de nollningar som eleverna varje läsårsstart anordnar och som skolan inte står bakom. Något annat förebyggande arbete beskriver inte rektorn, men menar att det varit så pass mycket fokus på diskussioner om likvärdig bedömning och att det i dessa diskussioner också ryms diskussioner om bemötande. Enligt rektorn bearbetas planen mot kränkande behandling varje

år, men att den inte fungerar som det levande dokument som rektorn vill att det ska göra.

Tekniksektorns plan mot kränkande behandling för läsåret 2013/2014 innehåller en vision och en målsättning om trygg miljö. De främjande åtgärder som beskrivs är av allmän karaktär och framstår mer vara sådana som varje år ska genomföra, snarare än vara beslutade utifrån identifierade behov vid en kartläggning. Det framgår inte något resultat av utvärderingen av föregående års arbete, utan enbart att en sådan ska ske.

Tillsynen visar att det vid skolenheten främst vidtas åtgärder på förekommen anledning och att det inte bedrivs ett målinriktat arbete för att förhindra kränkande behandling av elever. För att ett förebyggande arbete ska vara målinriktat och få effekt krävs att skolan genom en kartläggning och i denna identifierar vilka riskområden som finns i den specifika skolenheten. I en sådan kartläggning måste elever och all personal göras delaktiga och den ska även utmynna i beslut om vilka åtgärder som behöver genomföras för att riskerna ska avhjälpas. Arbetet behöver alltså bli mer förebyggande än vad som idag sker vid skolenheten. Då skolenhetens plan mot kränkande behandling inte innehåller en tydlig redogörelse för vilka åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året uppfyller inte planen lagens krav.

Anmälan till rektor och huvudman

Av skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor är i sin tur skyldig att anmäla detta till huvudmannen som skyndsamt ska utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Intervjuade elever vid Tekniksektorn beskriver situationer där lärare inte reagerar trots att en elev utsätts för kränkande behandling. Intervjuade lärare uppger att de inte diskuterar hur de ska göra vid sådana situationer och att de tycker att dessa situationer är mycket känsliga. De uppger att det kan finnas risk att lärare inte anmäler incidenter av detta slag till rektorn. Rektor är medveten om skyldigheten att anmäla till huvudmannen, men har inte någon gång gjort en sådan anmälan. Intervjuer med företrädare för huvudmannen visar också att de under föregående läsår inte har mottagit någon signal från Finnvedens gymnasieskola avseende kränkande behandling, detta trots att det i tillsynen framkommer exempel på incidenter som rektorn borde ha anmält till huvudmannen.

Tillsynen har visat att det förekommer situationer där elever har ansett sig blivit utsatta för kränkande behandling i samband med verksamheten, som inte anmälts till rektorn. Denne har i sin tur inte anmält dessa till huvudmannen. Att signaler om att elever anser sig ha blivit utsatta för kränkande behandling inte alltid når rektorn eller huvudmannen är allvarligt i och med att omständigheterna då inte kan utredas och det inte heller i förekommande fall kan vidtas åtgärder för att förhindra att kränkningarna fortsätter.

Skolinspektionens bedömning

Ovanstående visar att det finns brister i hur Tekniksektorn arbetar för att skapa en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt i det målinriktade arbetet med att förebygga att kränkningar sker. Skolenhetens arbete är inte förebyggande i den utsträckning som krävs och inte heller tillräckligt målinriktat. De kartläggningar av eventuella risker som ska utgöra grunden för detta arbete äger ibland inte rum alls och resultatet av de som görs samlas inte på ett för all personal tydligt sätt. De klargörs heller inte för eleverna så att de kan medverka i utarbetande av ordningsregler eller kartläggning av möjliga riskområden. Huvudmannen och rektorn måste därför säkerställa att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn, som i sin tur anmäler det till huvudmannen. Huvudmannen och rektorn måste vidare säkerställa att det vid skolenheten genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling, och att all personal följer arbetsgången för hur de ska agera om det ändå inträffar. Vidare måste arbetet dokumenteras i en plan mot kränkande behandling.

Författning

5 kap 3 och 5 §§ skollagen

6 kap 6–10 §§ skollagen

Lgy 11, 2.2 Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Särskilt stöd ska ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.
- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra

anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningssituationen eller det finns skäl att anta att sådana Anpassningar inte skulle vara tillräckliga, eller eleven har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektorn.

- Rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Åtgärdsprogram ska beslutas av rektorn och där ska det anges vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och när åtgärderna ska följas upp samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Motivering

Av skollagen framgår att det ska anmälas till rektorn om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra Anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana Anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och denna utredning ska ske i samråd med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd och rektorn ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas där eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn och där ska framgå behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses samt när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Av läroplanen framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta.

Vid Tekniksektorn beskriver intervjuade lärare och elevhälsopersonal att skolan inte får nödvändig information från grundskolan om elevers eventuella behov av särskilt stöd vilket de upplever gör att det emellanåt kan ta lång tid innan stödbehov uppdagas. Lärarna beskriver att de inte alltid anmäler till rektorn om att de misstänker att en elev riskerar att inte nå kunskapskraven eftersom de forum för detta som de tidigare hade, nämligen klasskonferenser, inte längre genomförs, samt eftersom de någon gång upplevt att deras signaler om att det finns svårigheter i skolsituationen inte tagits på allvar av rektorn. Intervjuad elevhälsopersonal beskriver en situation där det kom som en överraskning för rektorn att stor andel av eleverna inom fordonsprogrammet fått F i ett visst ämne och att detta är ett exempel på att alla lärare inte anmäler när de befarar att en elev riskerar att inte nå kunskapskraven. Rektorn bekräftar att

alla lärare inte signalerar när elever har svårigheter och menar att det är ett problem.

Intervjuade elever beskriver att skolan vidtar åtgärder om flera elever i en klass har misslyckats i ett och samma ämne och att åtgärden oftast sker i form av erbjudanden om extra undervisningstillfällen utöver det ordinarie schemat. Eleverna uppfattar också att skolans budskap är att det är upp till en själv som elev att ta emot stödet. Även intervjuade lärare återkommer till att de enbart kan ge eleverna erbjudanden om extra undervisningstid, möjligheter att gå till specialpedagog, kurator, etc. De beskriver vidare att deras möjligheter att ge stöd när eleverna inte vill göra detta är minimala. Lärare uttrycker att skolan tagit sitt ansvar när de erbjudit eleverna möjligheten, och att det i stället är eleven som brustit i sitt ansvar som inte tagit emot den. Lärarna gör uttalanden som tyder på att de uppfattar att skolan därmed är friad från sitt ansvar. Enligt intervjuad elevhälsopersonal fungerar rutinerna för arbetet med elever i behov av särskilt stöd bättre inom Tekniksektorn, jämfört med hur det fungerar på övriga skolenheter inom Finnvedens gymnasieskola. De beskriver att rektorn har en tydlig struktur för arbetet och ordnade träffar. Trots detta saknas dock, enligt elevhälsans personal, ett egentligt arbete med att utreda de behov som eleverna har varför det också är svårt att möta elevernas behov av särskilt stöd på ett helt adekvat sätt. De beskriver att det till viss del sker kartläggningar av elevens frånvaro eller av hur eleven och dennes vårdnadshavare ser på svårigheterna. De menar dock att det saknas träffar där olika kompetenser möts för att diskutera vari elevens behov ligger och att de möten de har för snabbt kommer in på att hitta lösningar och bestämma åtgärder. Enligt elevhälsans personal beror detta på skolans tradition av att mer konstatera problem och inte att fundera över vad som ligger bakom och hur skolan kan arbeta annorlunda och att detta leder till att särskilda stödinsatser kan uppfattas som något som enbart är ett erbjudande. Rektorns beskrivning av hur utredningen går till stämmer överens med elevhälsans beskrivning och visar att även om vissa tendenser till utredning finns, sker det inte tillräckligt samlat för att kunna ge en bild av vad som faktiskt orsakar elevens behov.

Det är rektorn som fattar beslut om åtgärdsprogram, vilket dock inte sker i någon stor utsträckning. Oftast är det specialpedagogen som skriver åtgärdsprogrammen. Intervjuade lärare känner inte till att det finns några elever med åtgärdsprogram vid tillsynstillfället trots att de vet att det finns flera elever som har uppenbara svårigheter i skolarbetet. De menar vidare att i de fall en elev har åtgärdsprogram där de förväntas genomföra åtgärder i sin undervisning så sker ingen kontroll att de verkligen genomför detta. Rektorn ger exempel på när skolenheten slutar upprätta åtgärdsprogram då åtgärderna upplevs ta slut. Detta trots att elevens särskilda stödbehov fortsatt är stort. Av det åtgärdsprogram Skolinspektionen tagit del av från Tekniksektorn framgår inte tydligt vil-

ket elevens behov är. I stället beskrivs detaljer om elevens hemförhållanden och personliga egenskaper som inte direkt är kopplat till elevens behov av särskilt stöd. Denna typ av information kan dock vara av betydelse för utredningen, men bör inte beskrivas i ett åtgärdsprogram. Vidare beskrivs åtgärderna på ett sätt som antyder att det är elevens ansvar att själv söka upp de stödåtgärder som skolan anser att eleven behöver, samt att stor del arbetet förväntas ske på elevens fritid och i hemmet.

Skolinspektionens bedömning

Tillsynen visar att det finns lärare som inte anmäler till rektorn om det kan befaras att en elev inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detta resulterar i att signaler om eventuella behov av särskilt stöd inte alltid når rektorn, som i dessa fall inte kan ta sitt ansvar och skyndsamt utreda behoven. Eftersom skolan genomför bristfälliga utredningar saknar skolan också kännedom om på vilket sätt och i vilken omfattning eleverna behöver särskilt stöd. Detta påverkar kvaliteten på de åtgärder skolan vidtar för att möta elevens behov och det finns vid skolenheten elever som inte får sina behov av särskilt stöd tillgodosett. Detta inte minst eftersom olika stödinsatser kan utebli om eleverna inte själv tar ansvar för att ta sig till den. Den bristfälliga utredningen påverkar även kvaliteten på åtgärdsprogrammen som inte tydligt visar på elevens behov och hur de ska åtgärdas.

Ovanstående visar sammantaget på allvarliga brister i Tekniksektorns arbete med att identifiera, utreda och vidta åtgärder för elever i behov av särskilt stöd, vilket leder till att det finns elever vid skolenheten som inte får det särskilda stöd på det sätt och i den omfattning som eleven behöver och har rätt till. Huvudmannen och rektorn måste därför säkerställa att alla lärare anmäler till rektorn när de befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven trots att stöd har getts i form av extra anpassningar alternativt att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga och att elevens behov då skyndsamt utreds. Vidare ska huvudmannen och rektorn säkerställa att elever ges sådant stöd i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till och att detta beskrivs i ett åtgärdsprogram som uppfyller lagens krav.

Författning

3 kap 8 och 9 §§ skollagen

Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Eleven och elevens vårdnadshavare ska informeras löpande om elevens utveckling.
- Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studieresultat minst en gång per termin.
- Eleverna ska informeras om grunderna för betygssättningen.

Motivering

Utvecklingssamtal och fortlöpande information om elevens utveckling

Av skollagen framgår att eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande ska informeras om elevens utveckling och att rektorn ska se till att eleven och dennes vårdnadshavare minst en gång varje termin ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal). Enligt läroplanen är skolans mål att varje elev tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat, och kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen. Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna, samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling. Rektorn har också ett särskilt ansvar för att vårdnadshavare får insyn i elevernas skolgång.

Intervjuade elever på Tekniksektorn beskriver att det skiljer beroende på vilka program de går om de har utvecklingssamtal eller inte. Elever på yrkesförberedande program beskriver att de både fortlöpande ges information om sin utveckling samt att de får en samlad information vid utvecklingssamtal. Eleverna på studieförberedande program har dock inte samma erfarenhet. De beskriver i stället hur de enbart hade utvecklingssamtal i årskurs 1 och att det samtalet mest handlade om hur deras beteende varit, eftersom få lärare hade skrivit något om hur de låg till i de olika kurserna. Sedan dess har de inte haft något utvecklingssamtal och heller inte saknat dem eftersom de inte gav så mycket. Eleverna menar dock att de har behov av att kontinuerligt få information av hur de ligger till i olika kurser för att veta vad de behöver göra för att nå de högre betygen, men att de inte ges sådan information. Intervjuade lärare berättar att det inte ges utvecklingssamtal i varje årskurs eftersom det inte är alltid som föräldrar och elever vill ha det och att det blir friare i och med att eleverna

är myndiga i de högre årskurserna. Däremot är de noga med att ha ett uppstartssamtal i årskurs 1 för att skapa en relation med vårdnadshavarna. Rektorn är medveten om att det varierar mellan hur lärare gör, men att skolan varit extra noga med att ettornas föräldrar ska kallas till skolan för att etablera kontakt, men att detta även sen ska ske i tvåan och trean. I instruktionerna för mentorn framgår det, enligt rektorn, att de ska hålla utvecklingssamtal vilken inte någon lärare egentligen kan missa.

Av tillsynen framgår att utvecklingssamtal inte ges till alla elever och deras vårdnadshavare varje termin då endast några lärare erbjuder sådant samtal. Detta trots att skolan utvecklat tydliga rutiner för att detta ska ske (se vidare avsnitt Pedagogiskt ledarskap och utveckling av utbildningen). Att eleverna blir myndiga fråntar inte lärarna ansvaret att minst en gång per termin ge en samlad information om deras utveckling och att lärarna har den uppfattningen innebär att rektorn i högre utsträckning behöver arbeta för att vårdnadshavarna ges insyn i sitt barns utbildning.

Information om grunder för betygssättning samt skäl för betyg

Av skollagen framgår att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen och att den som har beslutat betyget på begäran ska upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget. Enligt läroplanen ska läraren redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Av Tekniksektorns dokumentation framgår att enskilda lärare ska ha betygssamtal med eleverna varje termin, men att det inte fungerar eftersom en del lärare anser att provresultaten talar för sig själva. Intervjuade elever beskriver att många lärare enbart ger tillbaka provresultat i siffror och att eleverna i dessa ämnen saknar en bild av vilka förmågor de har, respektive inte har, uppnått. Över huvud taget upplever eleverna att det tar lång tid för deras lärare att ge dem information som exempelvis hur det har gått på prov och andra inlämningsuppgifter. De berättar att det är väldigt olika om lärare tar upp med dem på vilka grunder betygen är satta. Vissa lärare gör det inte alls och vissa lärare först efter att betygen redan är satta då de inte går att påverka. Eleverna berättar hur en lärare i mitten av pågående kurs ger omdömen till eleverna om deras prestationer i förhållande till kunskapskraven och om hur de kan utvecklas vidare. Eleverna tycker att alla lärare borde göra så, men att det är ytterst få lärare som ger sådan kontinuerlig feedback. I stället berättar eleverna att det från vissa lärare finns en förväntan att de själva ska ha insikt om sin prestation i förhållande till kunskapskraven, på samma sätt som de förväntas kunna ta till sig av målen utan att läraren ska behöva förklara dem (Se vidare avsnittet Undervisning och lärande). Intervjuade lärare ger exempel på att de genomför betygssamtal, men det är också lärare som beskriver att de förväntar sig att eleverna själva ska ha kännedom om vart de befinner sig och själv kan söka

upp den lärare som de behöver prata med. Detta gäller särskilt lärare som undervisar på högskoleförberedande program. Rektorn är väl medveten om att lärare gör olika i detta avseende, trots uttryckta krav på att lärarna ska genomföra betygssamtal både under och efter kursens gång.

Även om vissa lärare informerar eleverna om grunderna för betygssättningen visar tillsynen att det även finns lärare som inte informerar eleverna om detta.

Skolinspektionens bedömning

Tillsynen visar att det finns brister i skolenhetens arbete med att informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens kunskapsmässiga utveckling. Huvudmannen och rektor måste därför säkerställa att eleven och dennes vårdnadshavare löpande informeras om elevens utveckling och minst en gång per termin ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studieresultat samt att samtliga lärare informerar eleverna om grunderna för betygssättningen.

Författning

3 kap 4, 15 och 17 §§ skollagen

15 kap 20 § skollagen

Lgy 11, 2.5 Bedömning och betygssättning, 2.6 Rektorns ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska se till att det dagliga arbetet är inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls.
- Rektorn ska verka särskilt för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.
- Rektorn ska se till att lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av elever.
- Rektorn ska ta ansvar för att konstaterade utvecklingsbehov redovisas till huvudmannen.

Motivering***Rektorns ansvar som pedagogisk ledare***

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor, som särskilt ska verka för att utbildningen utvecklas. Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan ansvar för skolans resultat och ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras och utformas så att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.

Intervjuade lärare och elevhälsopersonal vid Tekniksektorn beskriver att det saknas forum där pedagogiska diskussioner kan föras i hela lärargruppen. De tycker vidare att det saknas öppenhet och tydlig kommunikation inom skolenheten, att många beslut fattas adhoc-artat och med avsaknad av relevant information om varför. Intervjuade lärare uppfattar heller inte att rektorn är någon pedagogisk ledare i och med att hon varken ställer krav på dem att de ska samverka mellan olika ämnen eller möjliggör detta genom att skapa en organisation med fungerande programarbetslag. Lärarna beskriver i intervjuerna flera situationer (vilket beskrivs i olika avsnitt i detta beslut) som ger vid handen att lärarna har ett stort utrymme av självbestämmande, exempelvis om lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. Av Skolinspektionens enkät till personal som genomfördes våren 2014 framkommer att de har synpunkter på att rektorn saknar kännedom om den dagliga verksamheten och heller inte tar sitt ansvar som pedagogisk ledare. Intervjuade lärare menar att enkätresultaten delvis kan förklaras med att de upplever en avsaknad av samsyn mellan skolenheternas rektorer och beskriver hur deras rektor, till skillnad från någon annan skolenhets rektor, följer gemensamma beslut och att det leder till orättvisor i exempelvis tjänstefördelningar. Intervjuade lärare och elevhälsopersonal uttrycker förståelse för att rektorns uppdrag inte varit särskilt lätt eftersom personalen som grupp alltid vill ha sin vilja igenom och inte därför inte alltid respekterar rektorns beslut. Rektor beskriver att hon är medveten om att det behövs en tydligare pedagogisk ledning vid skolenheten för att utbildningen i sin helhet ska leda mot att uppfylla de nationella målen, men att hon hållit en låg profil i sitt ledarskap då hon går rektorsutbildningen och är fullt upptagen med de dagliga elevärendena.

Att få utöva stort självbestämmande behöver inte vara fel i sig självt, utan kan tvärtom för den enskilde läraren framstå som en förmån. Dock är det friutrymme som lärare vid Tekniksektorn har vid tillsynstillfället större än det friutrymme som författningarna ger. Rektor har i läroplanen ett särskilt utpekat ansvar för att säkerställa att utbildningen leder mot att uppfylla de nationella målen. Detta ansvar tar inte rektorn fullt ut då rektorn inte säkerställer att lä-

rarna genomför utbildningen i enlighet med de nationella målen, vilket är särskilt tydligt avseende att rektorn inte ser till att lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov.

Rektorns ansvar för utveckling av utbildningen

Av skollagen framgår att rektorn systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Av Tekniksektorns dokumentation framgår att skolan har tre avstämningar per år och att dessa sker inom respektive programarbetslag som sedan skickar sina analyser och eventuella förslag till åtgärder till rektorn. Enligt intervjuade lärare sker enbart analyser av olika resultat inom respektive programarbetslag, vilket dels innebär att det fungerar olika väl beroende på programarbetslag och dels att de saknar en bild av hur resultaten för hela skolenheten ser ut. Skolenhetens dokumentation visar också att resultatuppföljningen mer blir på individuell nivå där förklaringar till bristande måluppfyllelse ges. En analys av vad som orsakar och påverkar resultaten på en mer strukturell nivå saknas. Exempelvis saknas en sådan analys avseende varför måluppfyllelsen för eleverna på fordonsprogrammet och i matematikämnet är så låg eller varför kvinnor som grupp lyckas bättre än män som grupp. Vid programarbetslagsträffarna är inte eleverna med och då skolans forum för samråd med eleverna inte heller fungerar saknas reella möjligheter för eleverna att delta i kvalitetsarbetet (se vidare avsnittet Grundläggande värden och inflytande). Rektorn tycker inte själv att det genomförs ett tillräckligt systematiskt kvalitetsarbete, även om det enligt hennes bedömning ändå blivit något bättre med åren. Rektorn sammanställer de olika programarbetslagens kvalitetsrapporter. I dessa identifieras dock inga utvecklingsområden på skolenhetsnivå varför heller inte någon sådan rapport sker till huvudmannen. Enligt företrädare från huvudmannen har de tagit del av rektorernas beskrivning av sina verksamheter, men varit för dåliga på att ge feedback om att det är utvecklingsbehoven som de behöver bli informerade om. De menar att det sätt som skolenheten redovisar på inte ger huvudmannen en bild av hur väl verksamheten uppfyller de nationella målen. Företrädare för huvudmannen uppger att de sällan har kommunikation med gymnasieskolans rektorer kring behov över huvud taget eftersom de upplever att det finns en kultur av att gymnasieskolan löser det mesta själv.

Att det vid tre tillfällen per år görs avstämningar inom några programarbetslag innebär inte att kraven på en systematik i att planera, följa upp och utveckla

verksamheten uppfylls. Tvärtom visar tillsynen att de brister som finns i verksamheten och som är allmänt kända bland elever, lärare och övrig personal inte blir föremål för gemensamma diskussioner på skolenhetsnivå om hur de ska lösas. Istället kvarstår bristerna från år till år. Avsaknaden av analys om vad som orsakar och påverkar resultaten bidrar negativt till möjligheten att identifiera vilka åtgärder som skolan kan vidta för att höja måluppfyllelsen. För att huvudmannen ska kunna ta sitt ansvar i utvecklingsarbetet behöver rektorn redovisa identifierade utvecklingsbehov till huvudmannen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer därför att huvudmannen och rektorn måste se till att det dagliga arbetet är inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls. Därför måste en planering, uppföljning och utveckling av utbildningen komma till stånd och huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. Huvudmannen och rektorn måste vidare säkerställa att identifierade brister anmäls till huvudmannen och att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av eleverna.

Författning

2 kap 9 § skollagen

4 kap 4-5 och 7 §§ skollagen

Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Skolan ska ge studiehandledning på modersmålet till elever som behöver det.
- Skolan ska ha rutiner för närvarokontroll och rektorn ska se till att vårdnadshavare informeras vid ogiltig frånvaro.
- Elevhälsan ska arbeta förebyggande.
- Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Motivering***Studiehandledning på modersmålet***

Av gymnasieförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

I intervjuer med lärare, representanter från elevhälsan samt rektorn för Tekniksektorn framkommer att det finns elever på skolenheten som har behov av studiehandledning på sitt modersmål, men som inte får sådan handledning. Enligt rektorn kan skolan inte påverka i vilken omfattning och på vilket sätt studiehandledning på modersmålet ska ges. Studiehandledning ordnas av modersmålsenheten i kommunen och skolan ifrågasätter inte om den tilldelning som ges är tillräcklig.

Tillsynen visar att det vid Tekniksektorn finns elever som inte får sitt behov av studiehandledning på modersmålet tillgodosett. Skolan utreder inte på vilket sätt och i vilken omfattning eleven har detta behov, utan nöjer sig med den centrala tilldelningen oavsett om den är tillräcklig eller inte. Det är dock rektors ansvar att de elever som är i behov av studiehandledning får detta i den omfattning de behöver. För att kunna säkerställa detta krävs att behovet utreds och följs upp.

Närvarokontroll

Av skollagen framgår att en elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande.

Enligt intervjuade elever är det hög frånvaro vid vissa kurser inom fordonsprogrammet på Tekniksektorn. Eleverna beskriver att det beror på hur schemat är utformat i kombination med att kurserna inte krävs för yrkesexamen. Eleverna har inte märkt att lärarna på dessa kurser uppmärksammat frånvaron. Enligt elevhälsan är det fortfarande lärare som inte anmäler i frånvaroprogrammet trots att elever har hög frånvaro och detta trots att elevhälsan stöttar mentorerna genom att kontinuerligt ge dem sammanställningar av närvaron. Enligt rektorn har skolenheten infört en strängare uppföljning av närvaron till innevarande läsår, men uppger att det inte är alla lärare som följer de nya direktiven.

Tillsynen visar att det inom Tekniksektorn finns rutiner för närvarokontroll, men att alla lärare inte följer denna varför det finns elevers vårdnadshavare inte nås av information att eleven varit frånvarande.

Tillgång till elevhälsa och dess förebyggande arbete

Av skollagen framgår att det för eleverna i gymnasieskolan ska finnas elevhälsa som ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen, elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta.

Vid Tekniksektorn träffas skolsköterska, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens kontinuerligt för att tillsammans med rektorn planera arbetet för elever i behov av särskilt stöd. Vid dessa träffar finns aldrig psykolog med. Intervjuerna med elevhälsans personal visar att det är vid ytterst få tillfällen som skolan arbetar genom psykologiska insatser, trots att sådana behov finns. Rektorn ger exempel där psykolog varit involverad för elever med neuropsykiatriska funktionshinder och att dessa insatser varit mycket bra. Detta är dock inte något som sker med regelbundenhet eftersom det är svårt att få tillgång till psykolog i kommunen och skolan heller inte har en tradition av att arbeta så. Intervjuade elever beskriver att de har tillgång till olika kompetenser hos elevhälsan och att det är de själva som uppsöker dessa, antingen när de själva har behov av det eller när de blir uppmanade av en lärare att göra det. Däremot har de inte erfarenhet av att elevhälsan arbetar förebyggande. Även intervjuad elevhälsopersonal beskriver att de arbetar på förekommen anledning snarare än att de bedriver ett förebyggande arbete. De beskriver hur de som enskilda individer genomför vissa förebyggande insatser, men att det inte är styrt utifrån rektorns ledning. Rektorn menar att det är så pass mycket elevärenden som hanteras att det tar upp den tid som finns avsatt för gemensamma diskussioner och att det går ut över elevhälsans möjlighet att även arbeta förebyggande.

Tillsynen visar att det saknas tillgång till psykolog i sådan utsträckning som skulle behövas för att för att täcka de behov som finns på skolan av sådan kompetens. Vidare visar tillsynen att elevhälsans övriga funktioner inte i tillräcklig utsträckning arbetar förebyggande.

Skolinspektionens bedömning

Ovanstående visar att huvudmannen och rektorn måste vidta åtgärder så att de säkerställer att elevhälsan arbetar förebyggande. Vidare behöver huvudmannen och rektorn se till att elevhälsan omfattar även psykologiska insatser, att elever får sitt behov av studiehandledning på modersmålet tillgodosett i den utsträckning som de behöver och att samtliga lärare följer skolans rutiner för närvarokontroll.

Författning

2 kap 25 § skollagen

15 kap 16 § skollagen

9 kap 9 § gymnasieförordningen

Lgy 11, 2.6 Rektorns ansvar

Omfattning, innehåll och resurstillgång**Bedömning**

Värnamo kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- De nationella program som erbjuds ska vara i överensstämmelse med författningarnas krav vad gäller omfattning och innehåll.

Motivering

Av skollagen framgår att utbildningens omfattning framgår av en poängplan och att ytterligare föreskrifter om poängplanen kan föreskrivas av den myndighet som regeringen föreslår. Av gymnasieförordningen framgår att det är Statens Skolverk som meddelar föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna. Enligt Skolverkets föreskrifter har teknikprogrammet fem inriktningar; design och produktutveckling, informations- och medieteknik, produktionsteknik, samhällsbyggande och miljö samt teknikvetenskap. Av föreskrifterna framgår vidare vilka kurser som ska ingå i de olika fördjupningarna.

Elever på Finnvedens tekniska program uppger i intervjun att de läser inriktningen teknikutveckling. Denna inriktning återfinns dock inte i timplanen för teknikprogrammet. Rektorn berättar att det beror på att skolan inte anser att kursen Teknik 2 har ett för eleverna nödvändigt innehåll samt att de kontrollerat att kursen inte krävs för att bli behörig till civilingenjörsutbildningen. Därför har de valt att skapa en egen inriktning där eleverna kan välja ett paket med matematik och fysik eller flera inriktningskurser och detta presenteras som ett

alternativ för elever som vill bli behöriga för civilingenjörsutbildning. Rektorn uppger att de omgående ändrat upplägget efter tillsynsbesöket och från och med nästa år kommer att erbjuda inriktningen teknikvetenskap i enlighet med Skolverkets föreskrifter.

Tillsynens visar att skolan har skapat en egen inriktning trots att det tydligt framgår av skollagen och gymnasieförordningen att det enbart är Skolverket som har rätt att meddela föreskrifter om inriktningar. Skolinspektionen bedömer därför att Tekniksektorn i och med detta erbjuder inriktningar som inte överensstämmer med författningarnas krav och att huvudmannen och rektorn därför måste säkerställa att teknikprogrammet utformas på ett sätt som överensstämmer med författningarnas krav vad gäller omfattning och innehåll.

Författning

16 kap 20 § skollagen

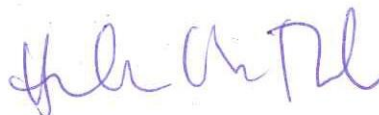
4 kap 1 § gymnasieförordningen

Skolverkets föreskrifter om inriktningar på nationella program i gymnasieskolan

I ärendets slutliga handläggning har utredare Viveka Berglund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Kärrman
Enhetschef

Helena Olivestam Torold
Föredragande/ Undervisningsråd

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.